

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสาเหตุของความสนใจในการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในหัตถสถานวัยหนุ่ม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดนำเสนอแบ่งเป็น 4 ตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

1.1 ประวัติและการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

1.2 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

1.2.1 วิธีเรียนแบบชั้นเรียน

1.2.2 โครงสร้างของหลักสูตร

1.2.3 จุดประสงค์ของหลักสูตร

1.2.4 ข้อปฏิบัติของหลักสูตร

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขัง ของกรมราชทัณฑ์

2.1 ความเป็นมาของการให้การศึกษาอบรมแก่ผู้ต้องขัง

2.2 ระเบียบการอบรมสั่งสอนผู้ต้องขัง

2.3 สภาพทั่วไปของหัตถสถานวัยหนุ่ม

2.4 ความจำเป็นในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในหัตถสถาน

2.5 วิธีจัดการเรียนการสอนในหัตถสถาน

ตอนที่ 3 ความสนใจในการเรียน

3.1 ความหมายของความสนใจในการเรียน

3.2 แนวความคิดที่เป็นสาเหตุของความสนใจในการเรียน ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

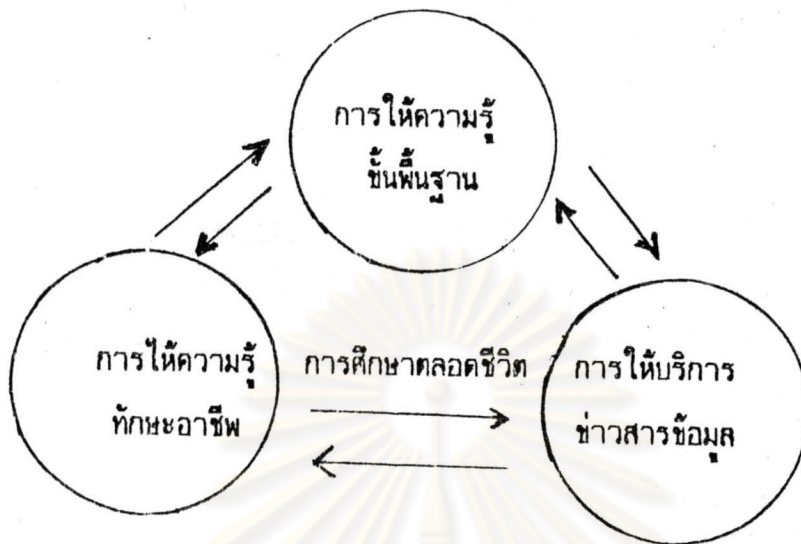
4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

การจัดการศึกษาที่จะให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือปรับสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับตนเอง สร้างความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้น การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น งานการศึกษานอกโรงเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งของระบบพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาประเทศ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2525) ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียนที่สามารถจะสรุปได้ว่า งานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดกิจกรรมบริการให้โอกาสแก่ผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้เสริมสร้างตนเองให้มีประสบการณ์ทางการศึกษา ในการที่จะให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน โดยจัดให้กับบุคคลทุกเพศทุกวัย เพื่อมุ่งให้บุคคลสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรค์ ปรับคุณภาพชีวิตมนุษย์ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งสามารถร่วมกิจกรรมได้ในลักษณะต่าง ๆ ตามความพร้อมหรือความต้องการ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าว เป็นการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตบุคคลสามารถแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของสภาพกาลสมัย และสิ่งแวดล้อมของสังคม

หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ประชาชนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจึงต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องกัน นับตั้งแต่การให้ความรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการจัดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การได้รับทราบข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากเอกสารสิ่งพิมพ์ และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และได้รับการฝึกทักษะวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ อันเป็นการช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนให้สูงขึ้น ดังที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2533) ได้แสดงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญในประเทศไทยได้มีการจัดดำเนินการมาเป็นเวลานาน ซึ่งในอดีตมีการจัดเพื่อให้ประชาชนมีความรู้อ่านออกเขียนได้ และได้มีการพัฒนารูปแบบเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศ โดยปรากฏในประวัติพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

1.1 ประวัติพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ ให้มีโอกาสเข้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ได้รับความรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งมีประวัติความเป็นมาดังจะกล่าวพอสังเขป ดังต่อไปนี้

การศึกษานอกโรงเรียนในอดีตได้ใช้คำว่า "การศึกษาผู้ใหญ่" ซึ่งในประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการอย่างเป็นแบบแผนเมื่อ พ.ศ. 2480 ซึ่งเป็นช่วงระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นระยะที่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย แต่ด้วยประชากรส่วนใหญ่จะเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ ทำให้เกิดปัญหาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นรัฐบาลจึงจัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ กระทรวงธรรมการ และเปิดโรงเรียนสอนผู้ไม่รู้หนังสือที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เป็นการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้กับผู้ที่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียนภาคปกติในลักษณะการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 1 และ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดผู้ไม่รู้หนังสือและให้เข้าใจสิทธิหน้าที่พลเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตย และได้มอบนโยบายไปยังทุกจังหวัด ซึ่งในส่วนภูมิภาคมีประชาชนสนใจเข้ามาเรียนเป็นเหตุให้คนไทยสมัยนั้นสามารถอ่านออกเขียนได้ทำให้สถิติผู้ไม่รู้หนังสือลดลงมาก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2488 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การศึกษาผู้ใหญ่จึงเปิดให้เรียนเฉพาะผู้ที่สมัครใจเรียนเท่านั้น จึงทำให้มีผู้เรียนลดจำนวนลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2509; อ้างถึงในสุภร ศรีแสน, 2521)

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบเรียบร้อยการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่ก็ได้มีการฟื้นฟูขึ้นอีกจนกระทั่ง พ.ศ. 2503 กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงการจัดการศึกษา จากเดิมคือ การศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 1-2 ให้พัฒนามีการศึกษาต่อเนื่องกัน โดยเพิ่มระดับ 3-4 โดยใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับ 3-4 เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของประเทศซึ่งมีการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และเอกชนร่วมจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนถึงในท้องถิ่นทุรกันดารและห่างไกล เช่น จัดอาชีวศึกษา ห้องสมุด หน่วยการศึกษาประชาชนเคลื่อนที่ (โมบิลิตี้ อับคูลกาเตอร์, 2520) โดยมีจุดประสงค์ที่นอกเหนือจากเดิมคือ ให้ประชาชนเป็นผู้รู้หนังสือและเข้าใจในสิทธิหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแล้วยังเพิ่มจุดประสงค์ที่สำคัญคือ ให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2510 ถึง 2514 ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาประเทศระยะที่ 2 "ประเทศไทยได้รวมเอางานการศึกษาผู้ใหญ่เข้าไว้ในแผนนี้ด้วย ในช่วงระยะนี้ประเทศไทยได้ร่วมกับองค์การยูเนสโกได้เริ่มโครงการทดลองการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีความรู้ในเรื่องอาชีพควบคู่กันไป แต่ผลที่ได้ไม่ตรงตามความมุ่งหมายนัก กล่าวคือ ผู้สอนส่วนมากขาดประสบการณ์และทักษะในการสอนผู้ใหญ่ผู้เรียนขาดทักษะในการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับการดำรงชีวิตในสังคมและท้องถิ่น ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเริ่มจากระดับขั้นพื้นฐานให้เป็นหลักสูตรที่สามารถจัดให้ประชาชนที่ต้องการศึกษา ได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ และมีความคิดในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ โดยยึดหลักส่งเสริมปลูกฝังให้คนมีลักษณะ "คิดเป็น" โดยจัดการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำ การศึกษาทางวิทยุ-ไปรษณีย์ และการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคล

ภายนอก โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งในเมืองและชนบท ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนภาคปกติมีโอกาสปรับตนเองให้เหมาะสมกับสังคมอยู่ตลอดเวลา สามารถมีความรู้ในการวางแผนครอบครัว อาชีพ เศรษฐกิจ สามารถทำหน้าที่เป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนปลูกฝังให้ประชาชนรู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้มีความอยู่ดี กินดี มีความสุข (กรมสามัญศึกษา, 2518) ต่อมาในปีพ.ศ.2512 ได้เปิดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ 5 ขึ้นและในช่วงนี้องค์การยูเนสโกได้ให้รางวัลเกียรติคุณแก่กระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (World Education, 1973; อ้างถึงใน ศุภร ศรีแสน, 2521)

ในปี พ.ศ.2518 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 ให้มีการสอนเป็นระบบหน่วยกิต และในช่วงระยะนี้ได้มีการขยายการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ 5 ไปยังส่วนภูมิภาคในจังหวัดต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยใช้หลักสูตรของกรมสามัญศึกษา

พ.ศ.2522 รัฐบาลได้ประกาศจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน และโอนงานการศึกษาผู้ใหญ่กรมสามัญศึกษามาให้อยู่ในความรับผิดชอบของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

พ.ศ.2530 รัฐบาลได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเดิม ให้เป็นหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน โดยให้มีความสัมพันธ์กับการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยให้ผู้เรียนมีสิทธิในการเลือกเรียนได้ตามความพร้อม และความต้องการ นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ด้านวิชาชีพ วิชาสามัญไปเทียบโอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามหลักการหรือข้อปฏิบัติของหลักสูตรซึ่งในครั้งนี้ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เข้าประชุมวางแผนปรับปรุงและประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2522)

เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุของความสนใจในการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกล่าวเฉพาะการศึกษาในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 เท่านั้น

1.2. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530
หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหลักสูตรที่ต่อเนื่อง
จากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยม
ศึกษาตอนต้นนี้ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ฝึกทักษะ และปลูกฝัง
เจตคติที่จะศึกษาต่อในระบบโรงเรียนให้ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ฝึกทักษะ และปลูกฝัง
เจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพได้เท่าเทียมกับผู้อื่น ทั้งยังให้สามารถ
ปฏิบัติตนให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามควรแก่สภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตร
ระดับเดียวกันในระบบโรงเรียน และมีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตาม
ความสามารถ ความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งดำเนินการจัดวิธีการ
เรียนในลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เป็น 3 รูปแบบคือ วิธีเรียนแบบชั้นเรียน วิธีเรียนแบบทางไกล
วิธีเรียนแบบตนเอง โดยที่ผู้เรียนสามารถมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความพร้อมของตนเอง
และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประสงค์ที่จะเสนอเฉพาะ วิธีเรียนแบบชั้นเรียนโดยเฉพาะเท่านั้น
(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2532)

1.2.1 วิธีเรียนแบบชั้นเรียน

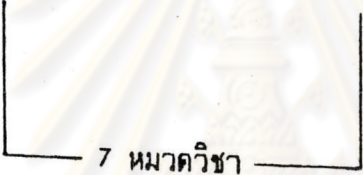
วิธีเรียนแบบชั้นเรียนคือวิธีเรียนที่นักศึกษาจะต้องไปเข้าชั้นเรียน เช่น
เดียวกับนักศึกษาภาคปกติในระบบโรงเรียน เพียงแต่ช่วงเวลาเรียนเป็นระยะเวลาในตอน
เย็นหรือค่ำหลังจากที่ผู้เรียนว่างจากภารกิจประจำวัน เมื่อศึกษาเล่าเรียนและทำกิจกรรม
การเรียนจนครบเงื่อนไข ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ก็จะจบหลักสูตรแต่ละระดับ เมื่อสำเร็จ
การศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตร มีศักดิ์และสิทธิเท่ากับผู้เรียนในระบบโรงเรียนทุกประ
การ ส่วนในด้านเนื้อหาการเรียนการสอนนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณา จัดทำ
หลักสูตรเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้มีโอกาส
เลือกเรียนได้ตามความเหมาะสมกับความสามารถของตนเองโดยจะศึกษาได้จากโครงสร้าง
ของหลักสูตร

1.2.2 โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุก ๆ วิธีเรียน
ประกอบด้วยหมวดวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา และหมวดวิชาเลือก 3 หมวดวิชา ดังปรากฏใน
ตารางที่ 1 โครงร่างของหลักสูตรดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535)

ตารางที่ 1 โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พหุศักราช 2530

หมวดวิชา	วิชาบังคับ / (หน่วยการเรียน)	วิชาเลือก / (หน่วยการเรียน)	หมายเหตุ
ภาษาไทย	ภาษาไทย / (7)	ภาษาไทย / (9)	จะเลือกเรียนหมวดวิชาใดก่อนก็ได้
คณิตศาสตร์	คณิตศาสตร์ / (3)	คณิตศาสตร์ 1 / (9)	จะเลือกเรียนในหมวดวิชาเลือก จะต้องเรียนเรียงตามลำดับ
ส่งเสริม คุณภาพชีวิต	ส่งเสริมคุณภาพชีวิต / (13)	ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาคเหนือ 1 / (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ 2 / (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาคกลาง 3 / (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาคใต้ 4 / (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาคตะวันออก 5 / (9)	จะเรียนหมวดวิชาใดก่อนก็ได้
วิชาชีพ	โลกของงานอาชีพ / (3)	อาชีพที่เป็นการฝึกทักษะ (200 ช.ม.=1 หมวดวิชา)	วิชาอาชีพเลือกผู้เรียนจะเลือกเรียนหรือเทียบโอนได้ทั้ง 3 หมวดวิชาตามวิธีการและเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

หมวดวิชา	วิชาบังคับ / (หน่วยการเรียน)	วิชาเลือก / (หน่วยการเรียน)	หมายเหตุ
ภาษาต่างประเทศ		ภาษาอังกฤษ 1 / (๑) ภาษาอังกฤษ 2 / (๑)	จะเลือกเรียนหมวดวิชา ใดก่อนก็ได้
วิทยาศาสตร์		วิทยาศาสตร์ 1 / (๑) วิทยาศาสตร์ 2 / (๑)	จะเรียนหมวดวิชาใดก่อน ก็ได้
	4 หมวดวิชา 	3 หมวดวิชา (อย่างน้อย)	ผู้เรียนต้องเรียนหรือโอน วิชาบังคับ 4 หมวดวิชา สำหรับวิชาเลือกจะเรียน หรือโอนได้ไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา ทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือก รวมไม่น้อย กว่า 7 หมวดวิชา (53 หน่วยการเรียน)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากโครงสร้างของหลักสูตรดังกล่าว ผู้เรียนโดยเฉพาะผู้ที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบชั้นเรียนจะต้องเรียนภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ๗ ละ 5 วัน ผู้เรียนจะต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของเวลาเรียนทั้งหมด จึงจะมีสิทธิเข้าสอบปลายภาคเรียน ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย 2 ภาคเรียน และตลอดหลักสูตรผู้เรียนจะต้องใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน และจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535) และส่วนที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของหลักสูตรนั้น คือแนวทางการดำเนินการสอนให้บรรลุถึงจุดหมายเดียวกันที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้สอนจะต้องดำเนินการสอนให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์ของบทเรียน ดังจะกล่าวถึงจุดประสงค์ของหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1.2.3 จุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

จุดประสงค์ของการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คือ

1.2.3.1 เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเป็นพื้นฐานและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพตามความสามารถ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีกว่าเดิม

1.2.3.2 เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตพร้อมทั้งปรับปรุงวิธีการให้ตนเองอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.2.3.3 เพื่อเป็นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

1.2.3.4 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพในด้านจริยธรรมวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดี

1.2.3.5 เพื่อเป็นการประสานสัมพันธ์ การศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน

1.2.4 ข้อปฏิบัติในการใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

ในการจัดกิจกรรม หรือดำเนินการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จของการเรียนการสอน ในหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น จะต้องยึดแนวทางข้อปฏิบัติที่กำหนดไว้ คือ

1.2.4.1 การเรียนการสอน

1.2.4.1.1 การจัดกิจกรรมเนื้อหาการเรียน แต่ละบทเรียนให้มีความยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์กับหมวดวิชาให้มากที่สุด

1.2.4.1.2 ผู้สอนควรใช้วิธีสอน ที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยผู้สอนพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา เช่น การอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม

1.2.4.1.3 ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งวิชาการและการปฏิบัติซึ่งจะเป็นการสร้างประสบการณ์เพื่อสามารถนำไปใช้ในสภาพสังคมปัจจุบันได้

1.2.4.2 เวลาเรียน

1.2.4.2.1 ปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์

1.2.4.2.2 หลักสูตรกำหนดให้เรียนหมวดวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา (26 หน่วยการเรียน) หมวดวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา (27 หน่วยการเรียน) รวมแล้วไม่น้อยกว่า 7 หมวดวิชา

1.2.4.3 การเรียนหมวดวิชาชีพ

ตามหลักสูตรนี้สามารถดำเนินการเรียนหมวดวิชาชีพได้ดังนี้

1.2.4.3.1 วิชาอาชีพบังคับ โลกของงานอาชีพ 3 หน่วยการเรียน

1.2.4.3.2 วิชาอาชีพเลือก ผู้เรียนจะเลือกเรียน/เทียบ/โอนได้ 3 หมวดวิชา ทั้งนี้ให้เลือกเรียนในวิชาที่มีเนื้อหาไม่ซ้ำกับที่เรียนมาแล้ว

1.2.4.4 การประเมินผลการเรียน

1.2.4.4.1 การให้อำนาจสถานศึกษา ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ได้ให้อำนาจแก่หัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ พิจารณาประเมินผลระหว่างภาคเรียนได้เอง โดยอนุมัติผลการเรียนการจบหลักสูตร และออกหลักฐานแสดงผลการเรียนตลอดจนใบรับรองต่าง ๆ ได้

1.2.4.5 การตัดสินผลการเรียนและการจบหลักสูตร

1.2.4.5.1 ตัดสินผลการเรียนเป็นหมวดวิชา หมวดวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ระดับ 1-4 ถือว่าสอบหมวดวิชานั้นได้ เมื่อจบหลักสูตรผู้เรียนได้รับเอกสารและมีสิทธิเท่ากับในระบบโรงเรียนทุกประการ

1.2.4.5.2 นักศึกษาที่ไม่เข้าสอบปลายภาคเรียนไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้ผลการเรียนเป็น 0 คือสอบหมวดวิชานั้นไม่ได้ และนักศึกษาที่จะมีสิทธิสอบปลายภาคเรียนจะต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของเวลาเรียนทั้งหมด

1.2.4.5.3 นักศึกษาจะต้องสอบได้คะแนนระหว่างภาคเรียนรวมกับคะแนนปลายภาคเรียนได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จึงจะถือว่าสอบได้โดยพิจารณาระดับคะแนนเป็นคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับคะแนน	50 - 60 %	ได้คะแนนเฉลี่ย	1
ระดับคะแนน	61 - 70 %	ได้คะแนนเฉลี่ย	2
ระดับคะแนน	71 - 80 %	ได้คะแนนเฉลี่ย	3
ระดับคะแนน	81 ขึ้นไป	ได้คะแนนเฉลี่ย	4

ส่วนผู้ที่มีผลการสอบต่ำกว่า 50 % สงมาถือว่าอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 0 ซึ่งถือว่าสอบไม่ผ่านในวิชานั้น ๆ

จากแนวคิดการจัดการศึกษาในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งในด้านโครงสร้างของหลักสูตร จุดประสงค์ หลักการปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่ารัฐได้พยายามที่จะจัดการศึกษาให้กับผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ที่ไม่มีโอกาสเรียนจากในโรงเรียนเมื่อครั้งเยาว์วัย ซึ่งทั้งนี้เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับคือ มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไปสามารถเข้ารับการศึกษาสายสามัญได้ จากการศึกษาดังกล่าวนี้ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องโทษที่อยู่ในความควบคุมของกรม

ราชทัณฑ์ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ โดยใช้เวลาในขณะที่ต้องโทษได้ศึกษาหาความรู้ให้สามารถนำความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ ปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้เป็นพลเมืองดีของสังคม สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมภายนอกได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์นอกจากจะมีหน้าที่ควบคุม จำคุก ฯลฯ ผู้ที่กระทำผิดมิให้หลบหนี แล้ว ยังมีหน้าที่สำคัญคือ การให้การศึกษอบรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจให้ผู้ต้องขังกลับตัวเป็นพลเมืองดี ซึ่งการอบรมฟื้นฟูจิตใจนั้น ได้ดำเนินการหลายรูปแบบ เช่น การจัดการศึกษาสายสามัญ การศึกษาวิชาชีพ และการอบรมศีลธรรม เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถพัฒนาสติปัญญา ความรู้ และพัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกได้เมื่อพ้นโทษ

2.1 ความเป็นมาของการให้การศึกษอบรมแก่ผู้ต้องขัง

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์ได้ทรงพัฒนางานราชทัณฑ์ให้มีความเจริญทัดเทียมกับต่างประเทศ โดยได้ส่งคนไทยไปศึกษาดูงานราชทัณฑ์ในต่างประเทศและนำมาปรับปรุงแก้ไขงานราชทัณฑ์ ทั้งด้านสถานที่และวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีศีลธรรม มีมนุษยธรรมมากขึ้น โดยได้ร่างข้อบังคับมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้มีความทันสมัย ทัดเทียมอารยะประเทศ ทรงมีแนวคิดริเริ่มที่จะปลุกฝังการให้การศึกษากับผู้ต้องขังเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องขัง แล้วยังเกิดประโยชน์กับประเทศชาติ จึงได้มีข้อบังคับ "การเรียนวิชา" ของผู้ต้องขังคือ การเล่าเรียนในขณะที่จำคุกอยู่นั้นผู้ต้องขังคนใดมีอายุต่ำกว่า 15 ปี สงมาจะต้องถูกบังคับให้เล่าเรียนทุกคน ส่วนผู้ต้องขังที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ถ้าสมัครเข้าเรียนจะได้รับอนุญาตเฉพาะผู้ที่มีความประพฤติดี กิริยาเรียบร้อย และในขณะที่เล่าเรียนให้งดการทำงาน การเล่าเรียนในสมัยนั้นมีการสอนอ่าน เขียนโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้อ่านออกเขียนได้ (กรมราชทัณฑ์, 2525)

นับตั้งแต่นั้นมาผู้ต้องขังก็ได้มีโอกาสเล่าเรียน เขียน อ่าน เป็นการช่วยสร้างเสริมปัญญาให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น

ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้ว ในปี พ.ศ. 2476 กรมราชทัณฑ์ได้ตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา อบรมสั่งสอนโดยเสนอต่อกระทรวงมหาดไทยให้ส่งการไปยังมณฑลต่าง ๆ ให้จัดการอบรมสั่งสอนนักโทษ และได้กำหนดระเบียบให้ถือเป็นแนวปฏิบัติจนถึงในปัจจุบัน

2.2 ระเบียบการอบรมสั่งสอนผู้ต้องขัง

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดระเบียบการอบรมสั่งสอนผู้ต้องขังให้จัดเป็น 3 แผนก คือ แผนกวิชาสามัญ แผนกศีลธรรม และแผนกวิชาชีพ สำหรับแผนกวิชาสามัญ มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังนี้

สถานที่ ให้จัดสถานที่สำหรับใช้เรียนตามความเหมาะสมของเรือนจำและทัณฑสถาน มีอุปกรณ์การเรียน เช่น กระดานดำ โต๊ะครู สมุด หนังสือ ค่มือครู เก้าอี้ และคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความรู้ให้เป็นครู มีพนักงานของกรมราชทัณฑ์เป็นครูใหญ่

วิชาที่สอน อันดับแรกมุ่งในการให้ผู้เรียน อ่าน เขียน คิดเลข มีจรรยา มารยาท ความรู้เรื่องเมืองไทยและเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ

การสอบ ให้มีการสอบไล่อย่างน้อย ปีละ 2 ครั้งโดยมีเจ้าหน้าที่ธรรมการร่วมพิจารณาดำเนินการ

ในปี พ.ศ. 2477 รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับการอบรม การให้การศึกษาแก่นักโทษว่า "จะได้มีการจัดอบรมผู้ต้องขังในทางธรรม จรรยา ปลูกฝังนิสัยและส่งเสริมวิชาชีพ"

ในปี พ.ศ. 2479 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 จึงได้บัญญัติเรื่องการศึกษอบรมผู้ต้องขังไว้ด้วย และปรากฏในพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช 2531 โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษลงวันที่ 5 สิงหาคม 2531 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าให้กองพัฒนาพฤตินิสัยมีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการแก้ไข ปรับปรุง ฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังให้ได้รับการอบรม และให้กลับประพฤติตนเป็นคนดี เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพเมื่อพ้นโทษแล้ว

จากความเป็นมาของการจัดการศึกษาแก่ผู้ต้องขังในอดีตดังกล่าวพอสรุปได้ว่ากรมราชทัณฑ์ได้มีการพัฒนาการควบคุมผู้ต้องขัง มาเป็นระยะตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการที่จะแก้ไขและพัฒนาให้ผู้ที่ต้องขังได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน มีโอกาสประกอบอาชีพ การงาน และอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมเมื่อพ้นโทษ

เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ในการจำคุกของผู้ต้องขังในอดีตนั้น เป็นการควบคุมตัวผู้ต้องขังในลักษณะที่อยู่รวมปะปนกันโดยที่ผู้ต้องขังที่มีอายุต่างกัน อายุโทษต่างกัน และการที่อยู่ปะปนกันระหว่างผู้ที่กระทำผิดครั้งแรกกับผู้กระทำผิดหลายครั้งจนชำนาญและมีประสบการณ์มากให้อยู่ปะปนกันนั้น ทำให้เป็นการยากต่อการปกครองและการจัดการศึกษาอบรม สั่งสอน ฟื้นฟูจิตใจ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอด วิชา อาชญากรรมแก่ผู้ที่อ่อนประสบการณ์ ดังจะมีผู้ที่พ้นโทษไปแล้วจะก่อคดีที่รุนแรง และกลับเข้าไปต้องโทษอีก ดังนั้นจึงมีการแยกประเภทผู้ต้องขังออกเป็น ผู้ต้องขังหญิง ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม และผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดให้โทษ โดยมีการแยกคุมขังบุคคลดังกล่าวไว้ในทัณฑสถานที่ได้จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะต่างหากจากเรือนจำ (ประเสริฐ เมฆมณี, 2522)

2.3 สภาพทั่วไปของทัณฑสถานวัยหนุ่ม

ทัณฑสถานวัยหนุ่มเป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังที่มีความแตกต่างไปจากเรือนจำทั่วไป คือเป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องโทษที่แยกประเภทแล้ว โดยเฉพาะทัณฑสถานวัยหนุ่มเป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องโทษที่เป็นชายมีอายุ 18-25 ปี เป็นผู้ที่ก่อคดีหรือกระทำผิดอาชญากรรมครั้งแรกอันไม่ใช่คดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งทางราชทัณฑ์มีความเห็นว่าบุคคลเหล่านี้อาจกระทำผิด โดยมีได้ตั้งใจอาจกระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือการกระทำผิดตามคำชักชวนแนะนำจากผู้อื่นเพราะบุคคลเหล่านี้ อยู่ในระยะวัยรุ่นที่กำลังจะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่ต้องการทดลองอายุหรืออยากแสดงออกซึ่งความสามารถของตน ดังนั้นจึงอาจพลังพลัดกระทำผิดได้ง่าย ดังคำกล่าวของประเสริฐ เมฆมณี (2522) ที่ว่าบุคคลที่ต่อโทษในทัณฑสถานวัยหนุ่มเหล่านี้สามารถที่จะแก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้สำนึกผิดและกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ไม่ยากนัก เปรียบเสมือนไม้อ่อนที่ดัดง่าย

ในด้านการบริหารงานในทัณฑสถานวัยหนุ่ม ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2531 ได้จัดส่วนการบริหารงานทัณฑสถาน โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบแบ่งหน่วยงานการรับผิดชอบเป็น 4 ฝ่าย ยกเว้นในทัณฑสถานวัยหนุ่มบางเขตที่แบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย ดังรายละเอียดและแผนภูมิที่แสดง ดังนี้ (สมบูรณ์ ประสพเนตร, 2535)

แผนภูมิที่ 2 แสดงการจัดงานบริหารงานภายในสถาน

(วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานีมีเพียง 4 ฝ่าย โดยฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขังรวมอยู่กับฝ่ายปกครองและรักษาการณืและเป็นเพียงงานสวัสดิการผู้ต้องขัง)

จากแผนภูมิแสดงการบริหารงานทัตสถาน แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปและหน้าที่อันสำคัญของทัตสถานวัยหนุ่ม นอกจากจะควบคุมและป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีไปก่อความเดือดร้อนแก่สังคมภายนอก จนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลแล้ว ยังต้องดำเนินการโดยอาศัยนามมนุษยธรรม และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติรวมทั้งแก้ไขปรุงแต่งบุคลิกภาพของผู้ต้องโทษเพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี มีความรู้ขั้นพื้นฐานในการที่จะนำไปดำเนินชีวิตและปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมภายนอก เมื่อพ้นโทษ เนื่องจากจำนวนผู้ต้องโทษมีปริมาณมาก ดังนั้นเมื่อการพิจารณาคดีเด็ดขาดแล้วผู้ต้องโทษก็จะถูกส่งไปประจำในทัตสถานต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 5 แห่ง คือ

1. ทัตสถานวัยหนุ่มกำแพงเพชร ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร
 2. ทัตสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 3. ทัตสถานวัยหนุ่มบางเขน ตั้งอยู่ที่เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
 4. ทัตสถานวัยหนุ่มมีนบุรี ตั้งอยู่ที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
 5. ทัตสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.4 ความจำเป็นในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน

ทัตสถานวัยหนุ่ม

ในทัตสถานทั้ง 5 แห่งดังกล่าวมีผู้ต้องขังจำนวนมากที่ขาดโอกาสทางการศึกษาบางคนก่อนได้รับโทษกำลังได้รับการศึกษาอยู่ ครั้นเมื่อเกิดคดีขึ้นทำให้การเรียนหยุดชะงักไม่ต่อเนื่องซึ่งเป็นการเสียเวลาในการศึกษา กรมราชทัณฑ์ได้ตระหนักถึงปัญหานี้และได้วางนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของผู้ต้องขังที่ว่า ผู้ต้องขังที่ไม่รู้หนังสือก็ควรให้โอกาสเรียนรู้หนังสือ ผู้ที่ประกอบอาชีพไม่เป็นหลักแหล่งก็ควรให้การศึกษาวินิจฉัย ผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตต้องให้การอบรม เรียนรู้ด้านศีลธรรมจรรยามากขึ้น กรมราชทัณฑ์จึงร่วมกับทัตสถานจัดดำเนินการทางด้านการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ โดยมีการจัดตั้งแต่ขั้นพื้นฐานให้อ่านออกเขียนได้ไปจนถึงระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งในปัจจุบันผู้ต้องขังที่มีความรู้หรือจบการศึกษาระดับประถมศึกษา รวมทั้งสิ้นร้อยละ 60 ของผู้ต้องขังทั้งหมด (สถิติการศึกษา, 2535) ดังนั้นบุคคลเหล่านี้ควรที่จะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป ดังที่คำกล่าวของประเสริฐ เมฆมณี

(2522) ได้กล่าวถึงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอนี้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติที่ได้บัญญัติถึงความสำคัญของการศึกษาของผู้ต้องขังไว้ดังนี้

1. กรมราชทัณฑ์จะต้องจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนได้ศึกษาต่อเท่าที่ผู้ต้องขังจะสามารถศึกษาได้ โดยเฉพาะผู้ต้องขังวัยหนุ่มจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับให้เป็นอย่างน้อย และทัณฑสถานจะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ

2. การศึกษาของผู้ต้องขังพึงปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ จะได้นำความรู้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

จากความจำเป็นของการจัดการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทัณฑสถาน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการที่จะจัดให้มีการศึกษาต่อ เนื่องจากการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 7 (2535-2539) ที่เร่งรัดให้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ดำเนินชีวิตปรับตัวให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2534) กรมราชทัณฑ์จึงได้ประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทัณฑสถาน)

2.5 วิธีจัดการเรียนการสอนในทัณฑสถาน

จากการที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาจาก เอกสารและสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการศึกษาในทัณฑสถาน ตลอดจนการสังเกตการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในทัณฑสถาน มีลักษณะการจัดดังนี้

ครูผู้สอน ในการเรียนการสอนนั้น ใช้เจ้าหน้าที่ของทัณฑสถานที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนของแต่ละทัณฑสถาน บางทัณฑสถานจัดเชิญวิทยากรจากภายนอกมาเป็นครูผู้สอน

วิธีเรียน ในการเรียนเป็นวิธีเรียนแบบชั้นเรียน และในการสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยาย

สถานที่เรียน ในหัตถสถานทั้ง 4 แห่งนั้นการจัดห้องเรียนขึ้นอยู่กับความพร้อมของหัตถสถานนั้น ๆ ซึ่งในหัตถสถานบางแห่งต้องอาศัยห้องประชุม โรงอาหาร หรือห้องปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นห้องเรียน บางหัตถสถานก็มีห้องเรียนเป็นสัดส่วน

อุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์การเรียน เช่น หนังสือแบบเรียน สมุด ดินสอ ปากกา ทางหัตถสถานจัดหาให้ บางคนญาติของผู้ต้องขังจัดซื้อให้

ห้องสมุด ทางหัตถสถานจัดบริการให้เป็นแหล่งความรู้ ซึ่งจัดไว้ในห้องเรียนบ้าง ในที่พักบ้าง แต่หนังสือสำหรับบริการนี้ยังไม่เพียงพอ

เวลาเรียน เนื่องจากสภาพแวดล้อม กฎ ระเบียบไม่อำนวยที่จะจัดการสอนในภาคค่ำ เช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไปภายนอกได้ ดังนั้นการเรียนจึงแบ่งเป็น 2 ช่วง (ช่วงเช้า 8.30 - 11.30 และ 13.00 - 16.00 น.) ผู้ต้องขังที่ปฏิบัติงานสาธารณะในช่วงเช้าก็จะเข้าเรียนในช่วงบ่าย และผู้ที่ปฏิบัติงานในช่วงบ่ายก็จะเข้าเรียนในช่วงเช้า

การประเมินผล การเรียนการสอนในหัตถสถาน มีการประเมินผลระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป

ในการจัดการเรียนการสอน ทางสถานศึกษาทุกแห่งมีความปรารถนาที่จะดำเนินการสอนให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรและแนวนโยบายการฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังของหัตถสถานนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างประสบการณ์และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เนื่องจากสภาพของผู้เรียนในหัตถสถานมีสภาพที่แตกต่างจากผู้เรียนที่อยู่ภายนอกทั่วไป ซึ่งในด้านประสบการณ์ ทักษะต่าง ๆ จะต้องอาศัยครูผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความชัดเจน และได้รับความรู้อย่างครอบคลุม และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่ในสภาพการศึกษาของผู้ต้องขังในปัจจุบันที่ศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนจากผลทดสอบอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือมีระดับคะแนนเฉลี่ย 1 อยู่ถึงร้อยละ 70 ซึ่งแสดงถึงคุณภาพของการเรียนการสอนยังไม่ดีเท่าที่ควร และปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การเรียนขาดคุณภาพ เนื่องจากผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียน (เสน่ห์ เพชรสม. 2532) ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนในการที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนไม่เบื่อหรือหลบหนีการเรียน

ตอนที่ 3 ความสนใจในการเรียน

3.1 ความหมายของความสนใจในการเรียน

จอห์น ดีวีย์ (John Dewey, 1985; อ้างถึงในช่อแก้ว โภคย์สุพัทธ์, 2525) กล่าวว่า "ความสนใจคือ ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวความคิดใดความคิดหนึ่ง กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง"

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973) กล่าวว่า ความสนใจหมายถึงความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันภิบาล (2517) ได้กล่าวถึงความสนใจไว้ว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการชักนำให้เอาใจใส่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กมลรัตน์ หล้าสงฆ์ (2528) ได้กล่าวว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมีความแตกต่างไปตามองค์ประกอบของแต่ละบุคคล

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2528) ได้กล่าวว่า ความสนใจคือ ความรู้สึกที่ดีที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันจะทำให้บุคคลเอาใจใส่และจดจ่ออยากรู้อยากเห็น อยากกระทำในสิ่งนั้น

จิตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้กล่าวว่า ความสนใจเป็นสภาพทางจิตใจของคนเราที่ผูกพันหรือจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความสนใจของคนเราจะเพิ่มความใส่ใจไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสของคนเรา เมื่อบุคคลสนใจสิ่งใดก็มักจะมุ่งกระทำในสิ่งนั้นให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย

จากความหมายของคำว่า "ความสนใจ" ดังที่ นักการศึกษาและนักจิตวิทยาทั้งหลายได้กล่าวไว้ พอสรุปเป็นความหมายของความสนใจในการเรียนได้ว่า ความสนใจในการเรียนเป็นความรู้สึกชอบหรือพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน มีความรู้สึกเพลิดเพลินและพอใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าในวิชาที่เรียนอยู่เสมอ ๆ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะมีจุดมุ่งหมาย

ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการวิชาที่เรียนแล้ว ผู้สอนจะต้องมีความรู้และเข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดความสนใจในการเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนและเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว

3.2 แนวความคิดที่เป็นสาเหตุของความสนใจในการเรียน

ในการเรียนการสอนนั้นสิ่งที่จะช่วยกระตุ้น หรือผลักดันให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ หรือช่วยเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนและเกิดการเรียนรู้ที่ตื่น ประทับใจด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2523) ได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน ได้แก่

1. ครูผู้สอน เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพราะครูเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และครูจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียน ครูผู้สอนจะต้องมีบุคลิกภาพดีมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีรู้จักถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนรู้จักใช้สื่ออุปกรณ์การสอนประกอบเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเกิดความศรัทธา มีความเคารพ เชื่อฟัง ถ้าผู้เรียนหมดความนับถือในตัวครู ก็จะไม่กลายเป็นการไม่อยากเห็นครู กลายเป็นการไม่สนใจการเรียนได้ในที่สุด

2. กลุ่มเพื่อน เป็นการรวมตัวของกลุ่มที่มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นการสร้างความสามัคคี ภายในกลุ่มให้เกิดความพึงพอใจในการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม เพื่อกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กันเหนียวแน่นก็จะเกิดความประทับใจ มีแรงจูงใจที่จะศึกษาด้วยความสนใจและตั้งใจ

3. สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมชุมชน ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่น การเลี้ยงดูของพ่อแม่การปลูกฝังค่านิยมทางด้านการศึกษา การเรียนรู้ และฐานะทางเศรษฐกิจมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีแรงกระตุ้นอยากเรียน สนใจการเรียนส่วนด้านโรงเรียนนั้น การจัดอาคารสถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ โต๊ะ เก้าอี้ มีความเหมาะสม อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียง ไม่มีกลิ่นรบกวนจากภายนอก ในการเรียน ถ้ามีสิ่งใดเช่น กลิ่น เสียง อากาศอบอ้าวก็จะทำให้ผู้เรียนขาดสมาธิ และไม่สนใจไม่ยอมเข้าห้องเรียนทำให้เบื่อกับการเรียน

ประสาร ทิพย์อารา (2521) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความสนใจในการเรียนไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอน จะต้องมึบทบาทในการที่จะให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้ เป็นผู้ที่มีความชัดเจนในเนื้อหาวิชา เป็นผู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อการเรียน เป็นผู้ที่มีความสามารถจัดทำบทเรียนให้มีความง่าย เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนซึ่งมีพื้นฐานความรู้ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนจะแตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนจึงควรมีความสามารถในการปรับเนื้อหาวิชา

2. กิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากนัก จะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในกิจกรรม และสนใจในการเรียนในที่สุด

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้มีความเห็นว่าสาเหตุของความสนใจของการเรียนนั้น ได้แก่ ครูผู้สอน กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน สิ่งแวดล้อม ในการเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในโอกาสนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเขตพื้นที่สถานวัยหนุ่มบางเขน ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งในจำนวนผู้บริหารของเขตพื้นที่สถานวัยหนุ่มทั้งหมด ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของความสนใจในการเรียนดังต่อไปนี้

สมบุรณ์ ประสพเนตร (2536) จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดของสาเหตุความสนใจในการเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่สถานวัยหนุ่มพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ครูผู้สอน เป็นบุคคลสำคัญที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ สร้างสิ่งเร้าและจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน ซึ่งครูจะต้องมีประสบการณ์การสอน มีเทคนิคในการจัดทำอุปกรณ์การสอน การใช้สื่อการสอนได้เหมาะสม นอกจากนี้ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติตัวให้มีคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติตัวให้เป็นพลเมืองดีของสังคม มีความเอาใจใส่ต่อผู้เรียน

2. เพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นสาเหตุสำคัญในการที่ชักจูงเพื่อนร่วมชั้นเรียนให้เกิดความสนใจในการเรียน เนื่องจากบุคคลที่อยู่ในวัยรุ่นจะมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันเพื่อนมากกว่าคนอื่น ถ้าเพื่อนสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นในห้องเรียนก็จะทำให้อยากพบเพื่อน และเข้าชั้นเรียนด้วยความสนใจ

จากแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของความสนใจในการเรียนของนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า สาเหตุเกี่ยวกับครูผู้สอน กลุ่มเพื่อน

สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นสาเหตุสำคัญในการสร้างความสนใจในการเรียนให้กับผู้เรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสาเหตุของความสนใจในการเรียน 4 ประการ คือ ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ครูผู้สอน

องค์ประกอบที่มีความสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนก็คือ ครูผู้สอน เพราะครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปถึงจุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งยังเป็นผู้อบรมบ่มนิสัย สั่งสอน ตักเตือน ศิษย์ของตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไปในอนาคต ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามของคำว่า "ครู" ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ครู" ไว้ว่า "คือผู้ให้การอบรมสั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์"

พระเทพวิสุทธิเมธี (2529) กล่าวว่า "คำว่าครู เราเรียกว่าเป็นผู้ดูแลอบรม"

ยนต์ ชุมจิต (2531) กล่าวถึงความหมายของครูโดยทั่วไป หมายถึง "ผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้ที่มีความอดทนหนักแน่นดูแลการเคารพบูชาของศิษย์"

จากคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ว่า ครู คือผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ ตลอดจนเป็นบุคคลที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีงามของศิษย์ ในการที่บุคคลที่จะ เป็นผู้ประกอบอาชีพครู จะ เป็นผู้อบรมสั่งสอนศิษย์นั้น เพียงแต่ผู้ที่มีคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดบุคคลนั้นก็สามารที่จะประกอบอาชีพครูได้ แต่การที่จะเป็น

ครูที่ดีนั้นแม้จะใช้จะเป็นกันได้ดีทุกคน และเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถนัดนัก ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะ และคุณสมบัติของครูที่ดี ไว้ดังนี้

อันตา นพคุณ (2527) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่สำคัญของผู้สอนมี 3 ประการคือ

1. มีความจริงใจแก่ผู้เรียน
2. มีความห่วงใยในตัวผู้เรียนโดยไม่ยึดมั่น ถือมั่น ให้ความเคารพในเกียรติและเห็นคุณค่าในตัวผู้เรียน
3. เป็นผู้เห็นใจอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา อ่อนโยน สละเยือกอ่อนในการเข้าถึงอารมณ์ของผู้เรียน

พนัส หันนาคินทร์ (2528) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของผู้เรียนไว้ ดังนี้

1. รู้จักให้ความร่วมมือกับผู้เรียน อุทิศเวลาให้แก่ผู้เรียน ไม่ทำตัวเป็นคนเจ้าอารมณ์
2. มีความเมตตาปราณี รู้จักเกรงใจและรู้จักให้ความเป็นกันเองกับศิษย์ ในลักษณะที่เหมาะสม มีความจริงใจกับศิษย์ทุกคน
3. มีความอดทน ไม่ย่อท้อในการอบรมสั่งสอนศิษย์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน และเป็นผู้มองโลกในแง่ดีเสมอ
4. มีความสนใจ ค้นคว้าหาความรู้ ทำตัวให้ทันสมัยในด้านวิชาการ และมีความสามารถใช้เทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน และกาลเวลา
5. มีรูปร่างหน้าตาดี มีจรรยาบรรณที่ดี มีระเบียบวินัย สละโว้ยามุข แต่งกายเรียบร้อย มีสุขภาพดีทั้งทางกายและใจ
6. มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์ ไม่อาฆาตมั่งร้ายต่อศิษย์ ไม่นำเรื่องส่วนตัวเข้ามาปะปนกับการพิจารณาการให้คะแนนการสอบ
7. มีอารมณ์ขันร่าเริง แจ่มใส มีน้ำใจนักกีฬา มีคุณธรรมประจำใจ
8. มีความคงเส้นคงวา ในการประพฤติปฏิบัติต่อผู้เรียน รู้จักรับผิดชอบ
9. มีความสนใจ และเข้าใจปัญหาของผู้เรียนเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของศิษย์

10. รู้จักเพื่อนสั้นเพื่อนยาว
11. รู้จักยกย่องศิษย์ในโอกาสอันควร ไม่ดูหมิ่นดูแคลนศิษย์
12. มีความสามารถในการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ศิษย์ รู้จักการให้กำลังใจและส่งเสริมความก้าวหน้าของศิษย์ ไม่ซ้ำเติมเพื่อศิษย์พลาดพลั้ง

รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้กล่าวถึงครูผู้ทำหน้าที่สอน ผู้เรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็น "ผู้ให้" จะต้องไม่เป็นครูอย่างเดียว ต้องเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จัดสภาพการเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความสนใจแก่ผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดี ดังนี้

1. มีทักษะในการสอน
2. มีอารมณ์ขัน
3. มีความสามารถที่จะเข้ากับผู้เรียนได้
4. มีใจกว้าง
5. มีความรู้ดีในเรื่องที่จะสอน
6. มีความอดทน
7. มีท่าทางสง่า
8. ให้เกียรติผู้เรียน
9. มีเสียงไพเราะ
10. มีความยุติธรรม และปราศจากความลำเอียง
11. ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน
12. สนใจเนื้อหาวิชาอยู่เสมอ
13. มีอุดมการณ์
14. มีความจริงใจ และมีสำจจะ
15. มีความคิดริเริ่ม
16. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

กล่าวโดยสรุป บุคลิกลักษณะของครูที่จะเป็นส่วนทำให้การสอนมีประสิทธิภาพและผู้เรียนเรียนด้วยความสนใจ และเป็นหนทางที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะจากการ

เรียนทำให้การเรียนบรรลุจุดประสงค์ ซึ่งพอที่จะสรุปถึงลักษณะเด่น ๆ ของครูได้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความสุขร่างกายแข็งแรง
2. เป็นผู้มีความสุขจิตดี
3. เป็นผู้ที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
4. มีมารยาทเรียบร้อย
5. สามารถใช้คำพูดสื่อความหมายได้ถูกต้อง
6. มีอารมณ์มั่นคง อดทน
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เป็นผู้ที่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
9. เป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตากรุณา
10. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
11. มีความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี
12. มีความยุติธรรม ปราศจากความลำเอียง
13. มีความรู้ดีในเรื่องที่จะสอน
14. มีทักษะในการสอน
15. มีความสนใจเนื้อหาวิชาอยู่เสมอ

นอกจากครูจะต้องมีคุณลักษณะดังกล่าวแล้วนั้น ในการเรียนการสอนทุกครั้งครูควรมีทักษะหรือมีวิธีการที่จะสร้างความสนใจให้ผู้เรียนตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ห้องเรียน เริ่มสอนและจนกระทั่งจบการสอน เป็นการสืบเนื่องกัน โดยที่ไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย

ชาญชัย อินทรประวัตติ (2522) ได้เสนอวิธีที่ครูผู้สอนควรมีทักษะทำให้ผู้เรียนสนใจการเรียน ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวของผู้สอนขณะกำลังทำการสอน ผู้สอนที่ขณะทำการสอนยืนหรือนั่งอยู่ ณ ตำแหน่งเดียวจะทำให้ผู้เรียนเบื่อการเรียน ดังนั้นผู้สอนควรมีการเคลื่อนไหว เช่น เดินไปมา บ้างพอสมควร เพื่อผู้เรียนจะไม่ต้องเพ่งความสนใจไปที่จุด ๆ เดียวตลอดเวลา

2. การใช้ท่าทางประกอบการสอน ครูควรฝึกใช้ท่าทาง กิริยาโดยการเคลื่อนไหว อวัยวะต่าง ๆ เช่น ศรีษะ แขน มือ แสดงสีหน้า ซึ่งจะช่วยให้การพูดไม่เคอะเขิน ทำให้การสอนมีความกลมกลืนเข้าใจง่าย แต่สิ่งที่ควรระวังก็คือ อย่าใช้ท่าทางใดท่าทางหนึ่งจนซ้ำซาก เพราะจะเป็นเหตุให้ผู้เรียนเบื่อกับการท่าทางซ้ำ ๆ ของครู

3. การใช้ถ้อยคำหรือน้ำเสียง การใช้ น้ำเสียงที่ราบเรียบในระดับเดียวตลอดเวลา จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย ดังนั้นควรฝึกใช้ถ้อยคำที่สร้างจินตนาการแฝงไว้ ใช้เสียงสูง-ต่ำที่น่าชวนฟัง

4. การเน้นจุดสำคัญ การพูดของครูขณะสอนถ้าผู้ฟังฟังแล้วมีลักษณะถ้อยคำเหมือนกันหมด โดยไม่ทราบตรงไหนเป็นจุดสำคัญ ก็จะสร้างความเบื่อหน่ายได้ง่าย ดังนั้นครูควรเน้นคำพูด สำเนียง จังหวะ ใช้ท่าทางประกอบ เน้นให้รู้ว่าตรงไหนเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง

5. การเว้นระยะ การหยุดพูดในจังหวะที่เหมาะสมนี้ เป็นการเข้าใจให้ผู้ฟังมีความกระตือรือร้นที่จะฟังมากขึ้น ในการสอนของครูก็เช่นเดียวกัน ถ้ามีการเว้นระยะการพูดที่เหมาะสม ซึ่งนอกจากจะเป็นการเข้าใจให้ผู้เรียนสนใจที่จะฟังแล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความเงียบมีความรู้สึกคล้อยตามไปกับคำพูดของครูดัว

ศรีสุตา จริยากุล (2525) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติของครู เพื่อสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

1. ทักษะการใช้กิริยาท่าทางประกอบการสอน กิริยาท่าทางเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น ร่างกาย จิตใจ นิสัย อารมณ์ การแต่งตัว วาจา กิริยาท่าทาง ฯลฯ บุคลิกภาพที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู เพราะจะเป็นส่วนช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียนด้วย

2. ทักษะการใช้วาจาและน้ำเสียง การใช้วาจาและน้ำเสียงเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนผู้ที่จะเป็นครูนั่น จะต้องเป็นผู้ที่พูดออกเสียงดังฟังชัด ออกเสียงควบกล้ำถูกต้องใช้คำพูดสุภาพ เหมาะสมใช้ถ้อยคำถูกต้องตามความนิยม ซึ่งวาจาและน้ำเสียงในการสอนมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้การสื่อความหมายได้ผล

3. ทักษะการใช้คำถาม การใช้คำถามมีความจำเป็น ต่อการเรียนการสอนมาก เพราะจุดมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบัน ต้องการให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหา

เป็น และในการที่จะสอนให้บรรลุถึงจุดประสงค์ดังกล่าวนี้ ผู้สอนย่อมต้องมีวิธีการสอนหลายอย่าง กลวิธีอย่างหนึ่งก็คือ การใช้คำถาม ซึ่งผู้สอนจะต้องศึกษาลักษณะของคำถามต่าง ๆ ตลอดจนฝึกฝนการใช้คำถามให้คล่องแคล่ว ซึ่งได้จำแนกประเภทของคำถามไว้ดังนี้

3.1 คำถามที่ใช้ความคิดพื้นฐาน เป็นคำถามง่าย ๆ ได้แก่คำถามความจำภาพ การสังเกต

3.2 คำถามเกี่ยวกับการคิดค้น เป็นคำถามที่มีขั้นตอนความคิดซับซ้อนมากกว่าความคิดพื้นฐาน ได้แก่คำถามความเข้าใจ การนำไปใช้ การเปรียบเทียบ การถามเหตุและผล

3.3 คำถามที่ขยายความคิด เป็นคำถามที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดส่วนตัวมากที่สุด คำถามประเภทนี้ ได้แก่ คำถามเพื่อให้อภิปราย คำถามเพื่อประเมินค่า

4. ทักษะการเสริมกำลังใจ การเสริมกำลังใจเป็นกลวิธีการสอนวิธีหนึ่ง ที่ครูภาษาไทยควรฝึกฝนจนเกิดทักษะ เพราะกลวิธีการสอนนี้จะช่วยนักเรียนที่ขาดความมั่นใจในตนเองให้เกิดความเชื่อมั่น เกิดความกล้าที่จะตอบคำถามที่จะแสดงความคิดเห็นกับครู การเสริมกำลังใจนั้น ได้แก่ การให้คำชมเชย การให้รางวัลและสัญลักษณ์ต่าง ๆ การให้กำลังใจจากท่าทาง เช่น ประนมมือ ยิ้ม

5. ทักษะการใช้สื่อการสอน การใช้สื่อการสอนช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เพราะสื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญ เป็นจุดรวมความสนใจ และให้เกิดภาพพจน์ความเป็นจริงต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด สามารถจำเรื่องที่เรียนไปแล้วได้นาน ดังนั้นทักษะการใช้สื่อการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่ครูควรจะต้องฝึกฝนการใช้สื่อการสอน และนำมาใช้ประกอบการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาได้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นเ้าเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุปทบทวน

6. ทักษะการอธิบาย การอธิบายเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องรู้จักจัดลำดับเรื่องที่จะอธิบายตั้งแต่ต้นจนจบตอนใดควรย้ำหรือเน้น ผู้สอนต้องมีจังหวะการใช้เสียงเว้นระยะความเร็ว ถ้าถึงขั้นข้อความที่ยากก็ควรอธิบายช้า และนอกจากนี้ผู้สอนจะต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้ในวิชาที่จะอธิบายได้อย่างดี

จากเอกสารและแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่เป็เหตุให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนนั้น จะเห็นว่าครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความสนใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เพื่อจัดดำเนินการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนที่กำหนดไว้ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องพิจารณาตัวเองตั้งแต่ความรู้ ความสามารถในวิชาการที่จะสอน บุคลิกภาพ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ ที่จะใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเรียนด้วยความตั้งใจและสนใจ

2. เพื่อนร่วมชั้นเรียน

เพื่อนร่วมชั้นเรียนนับว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่ง ในการที่จะสร้างความสนใจในการเรียนให้เกิดในตัวผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนในชั้นเรียนส่วนใหญ่ภายในห้องต่างพากันสนใจเรียน ย่อมทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุก จะทำให้ผู้เรียนที่ไม่สนใจเรียนเกิดสนใจเรียนขึ้นได้ โดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งผู้ที่อยู่ในวัยนี้ เป็นวัยที่ต้องการเพื่อน ต้องการการยอมรับจากเพื่อนในวัยเดียวกันและมีความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และพยายามที่จะร่วมกลุ่มกับเพื่อน ๆ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน สุจริต เพียรชอบ และสหายใจ อินทร์มพพรัย (2523)

พันทิพา อุทัยสุข (2525) ได้กล่าวเกี่ยวกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นมักจะมาอยู่ใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม เด็กวัยรุ่นมักจะกระทำสิ่งใดตามกลุ่ม ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มต้องการทำอย่างใดอย่างหนึ่งคนที่เหลือก็จะทำตาม เพราะมีความคิดว่าถ้าไม่ทำตามกลุ่มแล้วเพื่อน ๆ อาจไม่ยอมรับตน หรืออาจจะถูกตำหนิ จากกลุ่มที่ไม่ทำตามกลุ่มนั้น นอกจากนี้ ยังพบว่า เพื่อนในชั้นเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูและนักเรียนมีความรักสามัคคี เชื่อใจซึ่งกันและกัน ครูจะต้องคอยสร้างบรรยากาศที่สบาย และให้กำลังใจแก่สมาชิกกลุ่มในชั้นเรียนเป็นระยะ เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่น นอกจากนี้ครูยังจะต้องสนับสนุนให้นักเรียนในห้องมีความสัมพันธ์ที่ดีช่วยกันทำงานร่วมกันมิใช่แข่งขันกัน ซึ่งเป็นการสร้างความสามัคคีในชั้นเรียน ถ้าหากมีการกระทำผิดก็ไม่ควรใช้การตำหนิหรือลงโทษ แต่ควรแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งเป็นการสร้างพลังสามัคคี ความรักและอบอุ่นให้เกิดขึ้นกับสมาชิกกลุ่ม

ผู้เรียนในชั้นเรียน และ เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นผลจูงใจให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อชั้นเรียน และมีส่วนทำให้เกิดความสนใจในการเรียนปรารถนาที่จะเรียนและทำให้ผลการเรียนดีขึ้นด้วย

เกียรติวารณ อมาตยกุล (2526) ได้กล่าวถึงความต้องการของเรา ซึ่งนอกเหนือจากต้องการในหลาย ๆ ด้าน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข แต่มีความต้องการสิ่งหนึ่งที่บุคคลมีความปรารถนาคือ ต้องการความรัก ความเข้าใจ การยอมรับของผู้อื่น ซึ่งเพื่อนจัดเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มนุษย์โดยเฉพาะวัยรุ่นมีความต้องการให้เพื่อนหรือบุคคลอื่น ๆ รัก และยอมรับให้ตนมีส่วนร่วมในหมู่คณะ

ประดิงันท์ อูปรมัย (2527) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนไว้ว่า " เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่อยู่ในวัยวัยรุ่น เนื่องจากผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มมากเป็นพิเศษ และการทำตามกลุ่ม เป็นหนทางหนึ่งที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อน

พรณี ช. เจนจิต (2528) ได้กล่าวถึงลักษณะการสังคมของเด็กในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ดังนี้

1. เด็กจะปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มยิ่งกว่าการปฏิบัติตามพ่อแม่ จึงเป็นวัยที่มีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ
2. เป็นวัยที่ขาดความมั่นใจ ดังนั้นเวลาจะทำอะไรมักจะมีลักษณะคล้าย ๆ กับกลุ่มเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เช่น การแต่งกาย การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับอิทธิพลของเพื่อนที่มีต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นว่าผู้ที่อายุอยู่ในวัยรุ่นนี้จะรู้สึกว่าการคบเพื่อน เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการคบเพื่อน เป็นความต้องการประการหนึ่งของผู้ที่อยู่ในวัยนี้ โดยมากจะเป็นเพื่อนที่ีรสนิยมเดียวกัน อายุรูปร่างใกล้เคียงกัน

วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้ชื่อว่า "วัยพายุบแคม" ซึ่งเป็นวัยที่มีความรู้สึกเปิดเผย ผู้ที่อยู่ในวัยนี้ต้องการจะก้าวไปสู่กับผู้ใหญ่ ซึ่งบางครั้งมักจะทำอะไรตามใจตนเอง แต่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะมองผู้ที่อยู่ในวัยนี้ว่าเป็นเด็กอยู่เสมอ บางครั้งจะเกิดการขัดแย้งในใจ เมื่อถูกบังคับ

ซึ่งบางครั้งการกระทำของวัยรุ่นนี้จะทำในลักษณะฝ่าฝืน จะเกิดการขัดแย้งกับผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ครู แต่ที่สำคัญเด็กในวัยนี้ต้องการเข้าหมู่พวก ต้องการคบเพื่อนเป็นกลุ่ม ๆ ชอบกระทำในสิ่งที่เพื่อน ว่ายอมรับและยกย่อง ชอบให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากต้องการมีส่วนร่วมในหมู่คณะ และต้องการให้เพื่อนรุ่นเดียวกันประทับใจในพฤติกรรม ความคิด ความสามารถของตน (รัตนา พุ่มไพศาล, 2533)

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีต่อเพื่อน ซึ่งพอสรุปได้ว่า วัยรุ่นมักจะคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ตนจะต้องปฏิบัติให้เหมือนกับบรรดาเพื่อนหรือกลุ่ม ดังนั้นลักษณะความสัมพันธ์ที่ดีของ เพื่อนในชั้นเรียน ถ้ามีบรรยากาศที่รัก สามัคคี อ่อนน้อม มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของ คอยช่วยเหลือแนะนำบทเรียนให้แก่เพื่อน ๆ ที่ต้องการคำแนะนำตลอดจนมีความห่วงใยคอยชักชวนให้สนใจเรียน ซึ่งครูผู้สอนต้องคอยให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกให้ความสนับสนุนให้บรรดาสมาชิกผู้เรียนเกิดความรักสามัคคีในหมู่คณะ ก็จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกกลุ่มผู้เรียนในชั้นเรียนสนใจการเรียน

3. กิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในรูปแบบของวิธีเรียนแบบชั้นเรียนที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยมีครูเป็นผู้สอน และใช้เวลาเรียนส่วนใหญ่อยู่ในชั้นเรียน ซึ่งวิธีเรียนแบบชั้นเรียนนี้ ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในห้องเรียน และการที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์ได้ตามที่ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตามที่รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ผู้สอนที่จะทำการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี และได้ผลทางการเรียนสูงที่สุดนั้น ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้กลวิธีการสอน ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เนื้อหาวิชา วัตถุประสงค์ และวัยของผู้เรียน

เนื่องจากผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาอยู่ในทั้งสถานวัยหนุ่มนั้นเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18-25 ปีเป็นผู้ที่รับการศึกษาในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ซึ่งบุคคลเหล่านี้นับเป็นผู้ใหญ่หรือผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่ง มัลคัม โนลส์ (Malcolm S. Knowles, 1978) ได้สรุปทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีในสิ่งที่เขาต้องการและมีความสนใจ
2. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีถ้ายึดเขาเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน
3. ผู้สอนควรวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน แล้วนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน
4. ผู้เรียนต้องการนำตนเอง ฉะนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้เขารู้สึกว่าเขาสามารถเป็นผู้ที่นำตนเองได้
5. ความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะ เป็นกลุ่มหรือบุคคลจะเป็นกรณีเฉพาะซึ่งจะไม่เหมือนกันทุกคน

จอร์จ เอฟ เอเคอร์ (George F Aker 1974; อ้างถึงในโมหัมมัด, 2520)

ได้เรียบเรียงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่หรือผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากเขามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เช่น การร่วมทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปราย จะช่วยให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้ได้มาก
2. จัดอุปกรณ์การสอน (หนังสือเรียน) ให้เหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันจริง ๆ ได้
3. ผู้สอนต้องศึกษาพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ เพื่อการเรียนรู้แก่เขาให้มากที่สุด
4. ผู้สอนจะต้องช่วยสร้างความสำเร็จในบทเรียนขั้นต้นให้กับผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาน้อย ๆ ก่อนที่จะเริ่มบทเรียนใหม่ต่อไป เพื่อป้องกันการท้อแท้ใจ และจะเกิดผลสำเร็จในอันดับแรก ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จขั้นต่อ ๆ ไป
5. ผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาสนใจให้มาก และให้เขาได้ก้าวหน้าไปตามอัตราความสามารถของเขาเองซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะไม่ชอบการใช้อำนาจ การบังคับ ผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นวิทยากรช่วยแนะนำการอภิปรายปัญหาของบทเรียน
6. ควรมีการทบทวน วัตถุประสงค์ ในการเรียนเสมอว่าเรียนทำไม ขณะนี้มีการเรียนรู้ได้ก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด และควรช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่า เขาจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนของเขา

จากแนวความคิดทางด้านการเรียนการสอน และหลักการเรียนรู้ของผู้อยู่นอกโรงเรียน ดังกล่าวจะเห็นว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาคือ การจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างราบรื่นสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องหาวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ความเพลิดเพลิน และที่สำคัญจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนให้มากที่สุด

กิจกรรมการเรียนการสอนที่จะพิจารณานำมาใช้นั้นมีมากมายหลายวิธี แต่ผู้สอนจะใช้วิธีใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในแต่ละวิชา ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม และวัยของผู้เรียน ดังที่ รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้กล่าวถึงประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน และเป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ภายใต้การนำของครู เช่น การบรรยาย การสาธิต การตั้งคำถาม การเล่านิทาน เป็นต้น

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ผู้เรียนจะเป็นแกนกลางในการประกอบกิจกรรม โดยมีครูทำหน้าที่ประสานงาน คอยส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกิจกรรมการเรียนการสอนประเภทนี้แยกเป็น 2 แบบคือ

2.1 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การอภิปราย การทดลอง การแสดง การใช้เกม เป็นต้น

2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม ผู้สอนควรจะนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกโดยคำนึงถึงลักษณะของกิจกรรมที่จะต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ได้รับความสนใจในการเรียนและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนและให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชานั้น ๆ ซึ่ง มัลคัม โนลส์ (Malcolm Knowles, 1978 อ้างถึงในรัตนา พุ่มไพศาล 2523) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอน ดังปรากฏในตารางที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอน

ชนิดของพฤติกรรม	ลักษณะวิธีเรียนวิธีสอนที่ควรใช้
1. ความรู้	บรรยาย อภิปรายเป็นคณะ อ่าน ใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา
2. ความเข้าใจ	อภิปรายแก้ปัญหา ใช้เทคนิคการประเมินการทดลองในห้องเรียน ฝึกการอภิปรายจากผู้ฟัง การยกตัวอย่างเฉพาะกรณี
3. ทักษะ	การฝึกซ้อม การเล่นเกมบทบาทสมมติ การทำแบบฝึกหัด การสาธิต การฝึกงาน
4. ค่านิยม	การเปลี่ยนบทบาทสมมติ การอภิปรายอย่างอิสระ การให้คำปรึกษา การจัดสิ่งแวดล้อม การยกตัวอย่างเฉพาะกรณี
5. ทักษะ	การแสดง การอภิปราย การสัมภาษณ์ การฟังธรรมทางศาสนา การเห็นผลของการกระทำ
6. ความสนใจ	โทรทัศน์ การสาธิต ภาพยนตร์ สไลด์ การแสดงละคร นิทรรศการ ทัศนศึกษา

ดังกล่าวข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนมีความประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา แต่ในโอกาสเดียวกันผู้สอนจะต้องคำนึงถึงทักษะ และ ส่วนประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญ ในการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย นักศึกษาที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ ส่วนใหญ่จะอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนปลายที่จะเริ่มเข้าสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาการทางด้านร่างกายอย่างสมบูรณ์ในด้าน น้ำหนักตัว ส่วนสูง ฯลฯ ซึ่งการจัดกิจกรรมควรจะให้มีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย เช่น อาจมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่มดีกว่าทำเป็นรายบุคคล เช่น การแบ่งกลุ่มทำงาน การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งจะช่วยพัฒนาบุคลิกของผู้เรียนได้ ส่วนการอภิปราย ใต้วาที จะช่วยพัฒนาด้านทักษะการพูดของผู้เรียนด้วย

2. พัฒนาการด้านสติปัญญา ในลักษณะของผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นตอนปลายนี้มักจะชอบศึกษาหาความรู้ ชอบคิดค้น และซักถามอย่างมีเหตุผล ก่อนทำการสอนแต่ละครั้ง ครู จะต้องนำเข้าสู่บทเรียนเสมอ เพื่อสร้างความสนใจในบทเรียน หรือควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ดังนั้นการใช้วิธีสอนแบบอภิปรายระดมความคิด ควรใช้สื่อการสอนให้มาก

3. พัฒนาการด้านอารมณ์ ในลักษณะของผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นตอนปลายนี้ บางครั้งอาจจะมีอารมณ์รุนแรง ใจอ่อนไหวง่าย ดังนั้นการจัดสภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียนในวัยนี้ คือ การให้แรงเสริมด้านกำลังใจ ด้านคำพูด ท่าทาง โดยหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำรุนแรง การวิจารณ์ทำให้เกิดความสะเทือนใจ ในบางวิชาอาจจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ เช่น วาดภาพ ร้องเพลง ฯลฯ

4. พัฒนาการด้านสังคม เนื่องจากบุคคลในวัยนี้เป็นผู้ที่มีความต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนต้องการการติดต่อกับบุคคลในวัยเดียวกัน ดังนั้นครูผู้สอนสามารถที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในลักษณะที่แสดงถึงความสามารถพิเศษ เช่น การพูด อภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต

กิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถมาพิจารณาเพื่อใช้ในการสอนนั้นเมื่ออยู่มากมาย ซึ่งครูผู้สอนสามารถที่จะนำมาใช้ได้โดยคำนึงถึง ความเหมาะสม ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา ความพร้อมของครู และผู้เรียน ซึ่งจะเห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก และมีส่วนทำให้เกิดความสนใจในการเรียน ในการช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน ให้มีใจจดจ่อต่อการเรียน มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน อันจะเป็นการทำให้การเรียนการสอนบรรลุถึงเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นครูผู้ทำการสอนโดยเฉพาะผู้สอนในทัณฑ์สถานวัยหนุ่มควรที่จะต้องเลือกสรรคกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อจะได้ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. สภาพสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา

สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิด ทัศนคติ ความสนใจและพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งนี้เพราะเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่ได้สัมผัสตามองดูโลก โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว จีน เพลีย เจท์ (Jean Piaget 1963; อ้างในพรณี ช. เจนจิ,

2528) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกับเด็กไว้ว่า เด็กคือผู้ที่พยายามศึกษาและสำรวจโลกของตัวเอง ทั้งที่เป็นวัตถุ สิ่งของ และบุคคล จากการศึกษาที่เด็กได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมใกล้ใกล้ตัว ทำให้เด็กมีความรู้สึก ความคิด ที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นรูปธรรม และมีการพัฒนาการต่อไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดสามารถคิดในสิ่งที่ เป็นนามธรรมได้ ดังนั้นถ้าเด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมใดก็จะมี ความคิด หัตถ์คติ ความสนใจ และพฤติกรรม คล้อยตามไป ตามสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ดังนั้นการที่คนเรามีความคิด ความสนใจ หรือมีคุณสมบัติในตัวเอง ในแบบใดที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งที่เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ สิ่งแวดล้อม

สภาพการศึกษา เป็นสภาพที่จัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความผูกพัน มีความสัมพันธ์ และใกล้ชิดกับสถานที่เรียนตลอดเวลาที่ทำการศึกษา ดังนั้นสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อความสนใจในการเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนแล้วก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน มีความกระตือรือร้นไม่เบื่อการเรียน

ประเด็นที่ อปรมัย (2527) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไว้ ดังนี้
สภาพสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในที่นี้หมายถึง สภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้แก่

4.1 สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน (สภาพทั่วไปภายในบริเวณโรงเรียน)

4.2 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน

ทั้งสถานวิทยุหน้มนั้น เป็นสถานที่คุมขังผู้กระทำผิด ดังนั้นในบริเวณทั้งสถานจึงประกอบด้วย อาคารกิจกรรม และอาคารที่ใช้เป็นสถานที่เรียนซึ่งจะมีลักษณะ แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของสถานที่บุคลากรและงบประมาณ เช่นในบางทั้งสถานจัดห้องเรียนในบริเวณ อาคารของโรงอาหาร บางทั้งสถานจัดห้องเรียนปะปนกับห้องเรียนวิชาชีพและบางทั้งสถาน ก็มีห้องเรียนเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ

เนื่องจากสภาพภาพของนักศึกษาที่เป็นผู้ต้องขังในทั้งสถานวิทยุหน้มนั้นจะต้องใช้ชีวิต อยู่กับสิ่งแวดล้อมในบริเวณสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนดโทษซึ่งมีตั้งแต่ 1-20 ปี ดังนั้นสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน และในห้องเรียนจึงมีส่วนที่จะทำให้เกิดผลในการเรียน เกิดความสนใจการเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนในสถานศึกษานั้น

4.1 สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

สภาพทั่วไปในอาณาบริเวณสถานศึกษาที่อยู่ภายนอกห้องเรียนนั้นมีส่วนสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนอยากเรียน เนื่องจากสภาพจิตใจของผู้ตั่งงั่งที่เป็นนักศึกษาจะมีลักษณะที่มีปัญหา เช่น มีความวิตกกังวล ชาติความอบอุ่น ฯลฯ ซึ่งสภาพทั่วไปภายนอกห้องเรียนถ้ามีการจัดตกแต่งสถานที่ให้ร่มรื่น สวยงาม สะอาดมีระเบียบ เช่น จัดทำสวนหย่อม ตัดแต่งกิ่งไม้ดอกไม้ประดับ จัดบริเวณแหล่งค้นคว้าหาความรู้ (ห้องสมุด) ซึ่งนอกจากจะทำให้นักศึกษาเหล่านั้นรู้สึกสดชื่น สบายใจแล้วยังเป็นส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยปลูกฝังความเป็นระเบียบ เรียบร้อยให้คิดเป็นนิสัยอีกด้วย ดังคำประกาศนโยบายของกรมสามัญศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อม ความตอนหนึ่งว่า การจัดบริเวณสถานศึกษา หรือโรงเรียน ให้มีความสะอาด ร่มรื่น เรียบร้อย สดชื่น สวย แจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ได้รับการดูแล มีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะทำให้นักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมทำให้นักเรียนได้รับอิทธิพลทำให้การทำงานละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความสะอาด ความสงบ เรียบง่าย และรักความร่มรื่นไปด้วย ถือว่าเป็นคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์จะเกิดขึ้นในตัวนักเรียนจึงเป็นการที่โรงเรียนจะพยายามจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดลอมของโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการที่เด็กจะได้พัฒนาให้เต็มความรู้ความสามารถ (กรมสามัญ, 2531)

ปริญญา อังคสังข์ (2521) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของสถานศึกษาที่ดีจะสนองประโยชน์ใช้สอยได้สูง การมีลักษณะดังนี้

1. ความเพียงพอ (Adequacy) หมายถึง พื้นที่มีบริเวณอาคารห้องเรียน และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพียงพอ
2. ความเหมาะสม (Suitability) หมายถึง ความเหมาะสมในการเลือกที่ตั้งอาคาร ลักษณะการจัดห้องต่าง ๆ
3. สุขลักษณะ (Healthfulness) หมายถึง พิจารณาให้มีความสมบูรณ์ด้านสุขภาพ และอนามัย
4. ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง การป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุหรืออันตราย

5. ระยะทางการติดต่อใช้สอย (Accessibility) หมายถึง เส้นทางจากจุดต่าง ๆ ในบริเวณสถานศึกษา
6. การยืดหยุ่นได้ (Flexibility) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพื้นที่กันห้องหรืออุปกรณ์เครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์กับกิจกรรมอื่น ๆ ได้
7. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การใช้พื้นที่ อาคาร อุปกรณ์อย่างได้ผลคุ้มค่า
8. การประหยัด (Economy) หมายถึง การวางแผนบริเวณอาคารให้คุ้มค่านับที่ได้ลงทุนไปโดยเสียค่านำรุงรักษาน้อย
9. การขยายตัว (Expansibility) หมายถึง การขยายตัวของบริเวณและอาคาร ซึ่งสามารถขยายได้ง่ายและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย
10. รูปร่าง (Appearance) หมายถึง การวางแผนตกแต่งทั้งภายในและบริเวณให้เป็นที่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็นรวมทั้งการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้สวยงามและสะอาด

สุรริษา นิรัญทิ (2524) ได้กล่าวถึงการจัดบริเวณนอกห้องเรียน ซึ่งควรคำนึงถึงบริเวณพักผ่อนหย่อนใจ เช่นบริเวณที่ใช้พักผ่อนอิริยาบถ พบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูง เล่นกีฬา ดนตรี ซึ่งนอกจากจะมีคุณค่าทางการศึกษาแล้วยังให้ประโยชน์กับครูและนักเรียน ดังนั้นอาคารและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนของนักเรียน ถ้าโรงเรียนจัดอาคาร และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้น่าอยู่ จะเป็นตัวกระตุ้นต่อการเรียนรู้อันเกิดความสุขใจเรียน ในทางตรงกันข้าม ถ้าโรงเรียนใดจัดอาคารและสภาพแวดล้อมไม่น่าอยู่จะมีผลต่อสุขภาพจิตและความสนใจในการเรียนของนักเรียนอันจะส่งผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กได้

รุ่งทิวา จักรกร (2528) ได้แบ่งประเภทของอาคารและบริเวณโรงเรียนเป็น 3 ประเภท คือ

1. อาคารเรียน คืออาคารที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งภายในอาคารนอกจากจะมีห้องเรียนแล้วยังมีห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องโสตฯ ห้องพักรู

2. อาคารประกอบ ได้แก่ หอประชุมโรงอาหาร โรงฝึกงาน ห้องน้ำ
ห้องส้วม

3. บริเวณ ได้แก่ สนามกีฬา สวนดอกไม้ ต้นไม้ยืนต้น บริเวณฝึกงาน
เกษตร

จากแนวคิดของนักการศึกษา และนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
สามารถสรุปได้ว่า อาคารเรียน ควรที่จัดแยกโดยเฉพาะเช่น ห้องเรียน ห้องประชุม
โรงอาหาร โรงฝึกงาน ห้องน้ำ ฯลฯ ส่วนบริเวณ ควรจัดสนามกีฬา สวนดอกไม้ ต้นไม้ยืน
ต้น มีถนนเดินภายในบริเวณอย่างสะดวกสบาย ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เกิด
ความสุขทั้งกายและจิตใจต่อผู้อยู่และผู้พบเห็น ทั้งยังจะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนมี
ประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ เกิดความสนใจในการเรียน อันจะส่ง
ผลถึงความพยายามที่จะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะก่อให้เกิดนิสัยอันพึงประสงค์ ฉะนั้นใน
การพิจารณาเลือกที่ตั้งของอาคารเรียน จำเป็นต้องคำนึงถึงอาคาร และสภาพแวดล้อม
ภายในโรงเรียนให้มีคุณลักษณะอันสามารถทำหน้าที่และให้ประโยชน์ ต่อการเรียนรู้ได้สูงสุด
ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีนักการศึกษาได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ดังนี้

เมธี ปิลันธนานนท์ (2528) ได้ให้หลักในการพิจารณาเลือกที่ตั้งของสถานศึกษา
ไว้พอสังเขปดังนี้

1. ที่ตั้งสถานศึกษาจะต้องเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน
2. ที่ตั้งสถานศึกษาจะต้องมีความสะดวกแก่การสัญจร
3. สภาพแวดล้อมทั่วไปของที่ตั้งสถานศึกษาจะต้องมีความสุนทรีย์
4. เป็นที่ปลอดภัย
5. อากาศบริสุทธิ์ ส่งเสริมสุขภาพ
6. เป็นที่ปราศจากเสียงรบกวนจากจราจรทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ

และโรงงานอุตสาหกรรม

7. มีบริเวณที่สามารถทำแปลงเกษตรได้
8. มีน้ำเพียงพอ
9. มีขนาดบริเวณเพียงพอตามระเบียบข้อกำหนดของทางราชการ
10. เป็นที่ตั้งอยู่ใกล้สถานที่บริการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด สถานีดับเพลิง ฯลฯ

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน หรือสภาพแวดล้อมในบริเวณสถานศึกษา ซึ่งได้กล่าวถึงอาคารสถานที่ บริเวณสถานศึกษาซึ่งได้ให้แนวคิดในลักษณะที่สอดคล้องกันในด้านต่าง ๆ เช่น ขนาดที่ตั้ง บรรยากาศแวดล้อมเหมาะสมถูกสุขลักษณะ ความมั่นคงปลอดภัย ความยืดหยุ่นต่อการดัดแปลงเพื่อประโยชน์ใช้สอย มีความเหมาะสมในเรื่องแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนจัดให้เหมาะสมและอยู่ในสภาพที่ดีนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยได้สูงสุด ซึ่งการจัดอาคารสถานที่ บริเวณสถานศึกษาในเขตพื้นที่สถาน ควรใช้หลักการในลักษณะที่คล้ายคลึงกันจัดห้องเรียนให้เป็นสัดส่วนมีความปลอดภัย และอากาศบริสุทธิ์ แสงสว่างเพียงพอ ห้องเรียนสามารถดัดแปลงได้ตามความเหมาะสม ตลอดจนจัดตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับให้บริเวณสถานศึกษาสดชื่นสวยงาม ย่อมจะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเกิดตามรู้สึกที่ดี และส่งผลให้ผู้เรียนสนใจการเรียนทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

4.2 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

ภายในห้องเรียนนั้นจำเป็นจะต้องประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ นั่งเรียน กระดานดำ โต๊ะผู้สอน ขนาดของห้องเรียนที่พอเหมาะกับปริมาณผู้เรียนซึ่งจะต้องเป็นลักษณะที่สบาย ระยะมองจากที่นั่งถึงกระดานดำก็สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ซึ่ง มัลคัม โนลส์ (Malcolm S. Knowles, 1978) ได้กล่าวไว้ในหลักการสอนผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนไว้ตอนหนึ่งว่า ผู้เรียนจะเรียนได้ดีถ้ามีการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้อย่างเหมาะสม ดังกล่าวนั้นนอกเหนือจากความเหมาะสม ของขนาดห้องเรียนกับจำนวนผู้เรียนแล้วยังหมายถึงความเหมาะสมในเรื่องบรรยากาศภายในห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีเครื่องระบายความร้อน เช่นพัดลม ห้องเรียนถ้าจัดให้มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ และมีความปลอดภัยเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ เช่น พ่นตก สมพายุพัดผ่าน นอกจากนี้ยังจะต้องมีความพร้อมในการจัดป้ายนิทรรศการในบริเวณห้องเรียน เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้เกิดความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนไว้พอสังเขป ดังนี้

ฝ่ายวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการจัดห้องเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะดังนี้

1. การจัดสภาพห้องเรียนนั้นต้องคำนึงถึงบรรยากาศที่ต้องการให้เกิดขึ้น เช่น ต้องการให้ผู้เรียนได้ทำการอภิปรายโดยทั่วถึงทุกคน การจัดที่นั่งควรเป็นลักษณะวงกลมจะทำให้เกิดบรรยากาศของการอภิปรายได้ดี ซึ่งในการจัดห้องเรียนควรคำนึงถึงความสะดวกของกิจกรรมการเรียนการสอน
2. โต้ะ เก้าอี้ จัดให้สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย และการจัดอย่าให้มีการบังสายตาทำให้ผู้เรียนเห็นครูหรือกระดานดำไม่ชัด ขนาดของโต้ะ เก้าอี้ ควรให้มีขนาดพอเหมาะกับลักษณะผู้เรียนตลอดจนมีความแข็งแรงทนทาน
3. เสียง การจัดห้องเรียนต้องจัดให้มีระยะของการได้ยินทั้งผู้พูดและผู้ฟังได้ชัดเจน
4. ไฟฟ้าและแสงสว่างแสงสว่างภายในห้องเรียนจะได้จากแสงธรรมชาติ และแสงจากหลอดไฟ แสงสว่างที่ได้จากธรรมชาติบางแห่งอาจมากเกินไปเช่น บริเวณใกล้หน้าต่างจึงควรมีสิ่งกันแสงได้บ้าง สำหรับแสงที่ได้จากหลอดไฟควรจะได้มีการติดตั้งหลอดไฟในตำแหน่งที่เหมาะสม
5. การระบายอากาศในห้องเรียนจำเป็นต้องมีการถ่ายเทอากาศ โดยติดตั้งหน้าต่างให้ถูกทิศทางลม เกิดการหมุนเวียนของอากาศได้สะดวก
6. อุปกรณ์โสตฯ การเลือกใช้และติดตั้งอุปกรณ์โสตฯ ต้องระมัดระวังให้มีความสะดวกในการนำมาใช้ ให้มีความเหมาะสมกับขนาดของอุปกรณ์ และจำนวนผู้เรียนตลอดจนการเก็บรักษา เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ จอภาพ

สุปรีธา นิรัฐโต (2524) ได้กล่าวถึงหลักการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีสรุปได้ดังนี้

1. ควรมีแสงสว่างเพียงพอ มองเห็นได้ชัดเจน
2. ควรไกลจากแหล่งกำเนิดเสียงรบกวนจากบริเวณรอบ ๆ หรือภายนอกห้องเรียน เพราะเสียงรบกวนจะทำให้รู้สึกรำคาญ เครียด กระวนกระวาย นอกจากนี้เสียงรบกวน ยังเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน

3. อุณหภูมิและการถ่ายเทอากาศ ห้องเรียนจำเป็นต้องจัดห้องให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก อุณหภูมิระดับปกติจะทำให้ผู้เรียนไม่อึดอัดทำให้เกิดการสบายตัวเป็นผลต่อการสร้างความสนใจในการเรียนวิชานั้น ๆ

นอกจากนี้ วิจิตร วรุตยงกร (2524) ได้กล่าวถึง การจัดห้องเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า ย่อมมีความแตกต่างจากห้องเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เพราะหลักสูตรกิจกรรมต่างกับระดับประถมศึกษา และในระดับมัศึกษามีความต้องการด้านพื้นที่บริเวณห้องเรียนในการทำกิจกรรมการเรียน แสดงความคิดเห็นในพื้นที่ที่กว้างขวาง สร้างพอเหมาะ มีการตกแต่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และบริเวณสำหรับแสดงผลงานหรือตีพิมพ์ประกาศต่าง ๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา พอสรุปได้ว่าสภาพห้องเรียนที่ดีจะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้นั้น ควรจะต้องถูกต้องตามหลักการโดยพิจารณาถึงทิศทางลม แสงสว่าง สี การระบายอากาศ ความสะอาดตลอดจนความเหมาะสมกับลักษณะ จำนวนผู้เรียน มีบริเวณที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นได้ และควรมีการเปลี่ยนแปลงการจัดห้องเรียนบ้างเพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีในการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อการเรียน ซึ่งมีอิทธิพลให้สนใจในการเรียนด้วย

ห้องเรียนไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ ไม่ว่าจะใช้เป็นห้องเรียนที่เรียนจากคำบรรยายหรือห้องปฏิบัติการ ควรที่จะต้องเป็นห้องที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้มีบริเวณพอเพียง มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ตามความต้องการ มีอุณหภูมิพอเหมาะ มีบรรยากาศที่สงบปราศจากเสียง กลิ่นจากบริเวณภายนอกมารบกวน ตลอดจนบริเวณภายนอกห้องเรียนควรจัดบรรยากาศที่ร่มรื่น สามารถใช้เป็นที่พักผ่อนเปลี่ยนอิริยาบถได้อย่างสบาย จะเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญต่อการเรียนรู้ มีอิทธิพลให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน ซึ่งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องร่วมมือกันจัดบรรยากาศทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียนให้เข้าใจสามารถสร้างความสนใจในการเรียนได้ดี ก็จะทำให้การเรียนบรรลุถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ในที่สุด

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากความสนใจในการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทัศนสถานวัยหนุ่ม ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในทัศนสถานวัยหนุ่มอยู่ในรูปแบบของวิธีเรียนแบบขั้นเรียน ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาจะมีศักดิ์และสิทธิเท่ากับในระบบโรงเรียนทุกประการ และเนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการเรียนของนักศึกษานอกกระบบโรงเรียนในทัศนสถานยังไม่มีผู้ทำการวิจัย ดังนั้นงานวิจัยที่นำมากล่าวถึงต่อไปนี้ จึงเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสนใจในการเรียนของนักศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งผลงานวิจัยต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

ปิยะศักดิ์ สินทรัพย์ (2520) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยและแบบสอบถามวัดความสนใจในวิชาภาษาไทย ได้แบ่งกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งสอนด้วยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอน และกลุ่มควบคุม ซึ่งสอนตามแผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 10 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอนสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอนจะสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามแผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี (2521) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุของการสอบตกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งพบสาเหตุสำคัญคือ ผู้เรียนไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ซึ่งผลดังกล่าวเกิดจากการคบเพื่อน และความสัมพันธ์กับเพื่อนได้แก่ การขาดเพื่อนช่วยชี้แนะในการเรียน เพื่อนชอบชวนคุยชอบเล่นขณะเรียน ทำให้ขาดความสนใจ เบื่อการเรียนและสอบตกในที่สุด

วัลลภา จันทร์เพ็ญ (2526) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลทางเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะเป็นผู้ที่มีความสนใจในการเรียน และสามารถจะคบเพื่อนที่สนใจการเรียน มีความรับผิดชอบการเรียนดี มีความกระตือรือร้นขอความช่วยเหลือผู้อื่น รักความก้าวหน้า

ศิริอร รัตเอนคม (2527) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้การตุนเรื่องประกอบการอ่านโดยแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองใช้การตุนเรื่องประกอบการอ่าน และกลุ่มที่ควบคุมโดยไม่ใช้การตุนประกอบการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จรรยา เอี่ยมสะอาด (2527) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ความคงทนในการเรียนรู้และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนสำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนกับการสอบแบบบรรยาย ซึ่งก่อนและหลังทำการสอนได้มีการทดสอบวัดความสนใจโดยพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยในการทดสอบวัดความสนใจแต่ละครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า ก่อนการสอนกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความสนใจในวิชาภาษาไทยต่ำกว่ากลุ่มควบคุมแต่ค่าคะแนนเฉลี่ยของความสนใจในวิชาภาษาไทยหลังการสอนสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งอาจเนื่องมาจากผลที่ได้รับจากการเรียนโดยการใช้ชุดการเรียนการสอนสำหรับแบบศูนย์การเรียนที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจเรียน

ทรงวุฒิ สุธาอรรถ (2529) ได้ทำการวิจัยแนวโน้มของปรัชญาการศึกษาออกโรงเรียนปี 2543 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน และได้กำหนดบทบาทของครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความรู้กว้าง เข้าใจ

ธรรมชาติและความสนใจของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องส่งเสริมการทำงานในระบบกลุ่ม ในระหว่างเรียนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

ไพจิตร สะดวกการ (2530) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนเรื่องการแปรผันโดยใช้เกมประกอบวิธีสอนแบบค้นพบ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้การสอนด้วยการใช้เกมประกอบการสอนแบบค้นพบและกลุ่มควบคุมซึ่งใช้การสอนตามหนังสือเรียนของ สสวท. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการแปรผัน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เกมประกอบวิธีสอนแบบค้นพบ และนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามหนังสือเรียนของ สสวท. ไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองแตกต่างกันก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และคะแนนความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนคะแนนความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

รจนา ชัยมีเขียว (2530) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจต่อวิธีสอนการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยการอภิปรายกลุ่มการแสดงบทบาทสมมติ และการสอนตามคู่มือครู โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการพูดแบบประเมินการพูดและแบบสอบถามการวัดความสนใจต่อวิธีสอนการพูด กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2529 เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยการอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนการพูด โดยการอภิปรายกลุ่มมีความสนใจต่อวิธีสอนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนการพูดโดยการแสดงบทบาทสมมติมีความสนใจต่อวิธีสอนสูงกว่านักเรียนที่เรียนการพูดที่สอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนการพูดโดยการอภิปรายกลุ่มมีความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการแสดงบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

ได้มีผู้สนใจทำการศึกษา และวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่มีส่วนสร้างความสนใจในการเรียนเพื่อความสำเร็จในการเรียนดังต่อไปนี้

วอร์ซิงตัน และแกรนท์ (Warthington and Grant, 1971) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จทางการเรียนที่รัฐยูทาห์ (Utah) พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจการเรียนนั้นมีหลายประการ โดยจะขอนำมาเสนอ 2 ประการคือ

1. สภาพที่ตั้งของโรงเรียนที่นิตินิสิตสำเร็จการศึกษานั้น มีความสัมพันธ์ในตนเองเดียวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ที่แตกต่างกันของนิสิตเพราะสภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีผลในการจัดการเรียนการสอน และเป็นการสร้างบรรยากาศทางสติปัญญาให้เกิดความสนใจและตั้งใจเรียน
2. นิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ไม่ใช่วิชาการ จะมีความสนใจในการเรียนและมีเกรดเฉลี่ยสูงกว่านิสิตที่ร่วมกิจกรรมน้อยหรือไม่ร่วมกิจกรรมเลย

จอห์น เอลตัน ลักซ์ (John Elton Lux, 1959) ได้ทำการวิจัย เรื่อง Teaching Methods and Activities Used by Social Studies Teachers Rated as Superior by their Administration โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาวิธีสอนและกิจกรรมของครูสังคมศึกษา ที่จัดว่าสอนดีในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ Nebraska ผลการวิจัยสรุปว่า การใช้วิธีการสอนและกิจกรรมแบบต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมที่ผู้เรียนพอใจ ขึ้นอยู่กับครู ผู้เรียน สภาพห้องเรียน ครูให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและช่วยให้การเรียนดีขึ้น

เลสลีย์ มิลส์ แฮนด์เลย์ (Leslie Mills Handley, 1975) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้นักเรียนระดับ 4, 5 และ 6 จำนวน 57 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่อาสาสมัครแสดงเอง และกลุ่ม

นักเรียนที่ไม่ได้แสดง ให้เป็นผู้สังเกตการณ์ โดยใช้เวลาดทดลอง 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีความสนใจและตั้งใจเรียนดีกว่าเดิม

รอดนี่ โอ เอ็ดมอน (Rodney O. Edgmon, 1977) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้เกมเตรียมความพร้อมการอ่านของนักเรียนที่เรียนช้าโดยใช้แบบทดสอบความพร้อม Metropolitan Readiness Test กับนักเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม จำนวน 24 คน และกลุ่มทดลอง ที่ใช้เกมจำนวน 25 คน โดยใช้เวลาดทดลอง 13 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสนใจและมีผลทางการเรียนสูงมากกว่าการสอนโดยไม่ใช้เกม

สรุปจากการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน การใช้สื่อการสอน และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และครูผู้สอน เพื่อร่วมชั้นเรียนมีความสำคัญและมีส่วนทำให้ผู้เรียนสนใจการเรียน ซึ่งการสร้างให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เพราะการสอนจะสำเร็จลงไปด้วยดีก็ด้วยการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในสิ่งที่ครูกำลังสอนอยู่ เมื่อผู้เรียนเกิดความสนใจแล้วจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้น พยายามแสวงหา ค้นหาคำความรู้ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทำให้เกิดแนวความคิดของการวิจัยที่เป็นสาเหตุของความสนใจในการเรียน เนื่องจากงานการศึกษานอกโรงเรียนที่บริการให้การศึกษาแก่ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่มีอายุอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งการกระทำผิดของบุคคลเหล่านี้ ทางกรมราชทัณฑ์ถือว่าการกระทำที่อาจมีได้ตั้งใจ อาจกระทำด้วยอารมณ์ที่ขาดความยั้งคิด ซึ่งมีความเห็นว่าสามารถที่จะอบรมฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้ต้องขังกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ โดยได้มีการจัดการศึกษาในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังขณะที่ได้รับโทษ และเมื่อพ้นโทษไปแล้วสามารถนำวิชาความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพสุจริตเป็นพลเมืองดีของสังคม แต่สภาพของนักศึกษาที่เป็นผู้ต้องขังในทัณฑ์สถานนั้นเป็นผู้ที่มีความวิตกกังวลกับโทษ และสภาพทั่วไปในทัณฑ์สถานเป็นบรรยากาศ

ที่มีการควบคุมในบริเวณอันจำกัด ทำให้นักศึกษาขาดทักษะและประสบการณ์การเรียนรู้ จากสังคมภายนอก ดังนั้นการเรียนการสอนจึงจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี จัดหาวิธีการสอน จัดบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้มีความเพลิดเพลิน ที่จะเป็นสถานศึกษา และบรรยากาศของการเรียนรู้สร้างความสนใจในการเรียนดังที่ มัลคัม โนลส์ (Malcolm S. Knowles 1978; อ้างถึงในรัตนา พุ่มไพศาล 2533) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนที่ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีในสิ่งที่เขาต้องการและมีความสนใจ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนจะต้องหาวิธีการให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนให้มากที่สุดที่มัลลอร์น หล้าสงฆ์ ได้กล่าวว่า ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีได้เป็นอย่างมากถ้าบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนได้ก็ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อบทเรียนนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี และในการเรียนการสอนนั้นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือช่วยเสริมความสนใจในการเรียนให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนนั้นจะต้องประกอบด้วยสาเหตุสำคัญประการต่าง ๆ ดังเช่นพันทิพา อุทัยสุข ประสาร ทิพย์ธารา และสมบุรณ์ ประสพเนตร ที่กล่าวโดยสรุปว่าสาเหตุของความสนใจในการเรียนนั้นเกิดจากครูผู้สอน เพื่อน กิจกรรมการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาซึ่งผู้วิจัยสามารถจัดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 3 ต่อไปนี้

กรอบแนวคิด สาเหตุของความสนใจในการเรียน

